

ОПТИМІЗАЦІЯ ЛІНІЙНИХ ПАРАМЕТРИЧНИХ КІЛ ЗА УМОВИ КОНТРОЛЮ ЇХ СТІЙКОСТІ

Шаповалов Ю. І., д.т.н., доцент; Мандзій Б. А., д.т.н., професор;
Бачик Д. Р., аспірант.

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

У роботі [1] показано, що частотний символічний метод (ЧС-метод) є ефективним засобом аналізу усталених режимів лінійних параметричних кіл у частотній області та оцінки їх асимптотичної стійкості. Метод базується на розв'язуванні диференціальних рівнянь типу рівняння Л. А. Заде [2] та апроксимації спряженої передавальної функції $W(s, t)$ і нормальної передавальної функції $G(s, \xi)$ (s — комплексна змінна, t — час, ξ — момент подачі на коло дельта-імпульсу) тригонометричним поліномом Фур'є. Функція $W(s, t)$ за заданими вхідними сигналами визначає вихідні сигнали, а $G(s, \xi)$ за наявності тільки від'ємних дійсних частин коренів знаменника — асимптотичну стійкість усталеного режиму кола [1].

Для формування функції цілі F та визначення оптимальних значень параметрів елементів параметричного кола використовуються спряжені передавальні функції, для оцінки стійкості — нормальні. Обчислення проводяться у середовищі MATLAB за допомогою програми SAPC [1].

Приймемо, що параметричним елементом кола є параметрична ємність, яка періодично змінюється у часі t за виразом:

$$c(t) = c_0(1 + m \cdot \cos(\Omega \cdot t)). \quad (1)$$

Параметри c_0 та m обираємо варійованими, тому при обчисленні передавальних функцій кола вони повинні бути залишені у вигляді символів. Змінюючи останні, необхідно визначити такі їх оптимальні значення c_0^* та m^* , що забезпечують максимальний збіг, нехай, модуля M_W передавальної функції кола $W(c_0, m, \omega, t)$, як функції характеристики, з модулем $M_0(\omega, t)$ заданої функції, як функції мети, у частотних ω_i та часових t_j точках за критерієм мінімуму суми квадратів відхилень:

$$F(c_0, m) = \sum_{i=1}^p \sum_{j=1}^q (M_W(c_0, m, \omega_i, t_j) - M_0(\omega_i, t_j))^2, \quad (2)$$

і у той же час забезпечують асимптотичну стійкість кола.

Визначення області стійкості кола приводить до нерівності:

$$m < f(c_0), \quad (3)$$

яка має такий зміст: при її виконанні коло асимптотично стійке, при невиконанні — не стійке.

Зміст процедури оптимізації полягає у тому, що:

1. За ЧС-методом формуємо знаменник $\Delta_G(s)$ функції $G(s, \xi)$ при символічних значеннях c_0 та m .

2. Для кожного значення c_0 з ряду значень заданого діапазону за допомогою $\Delta_G(s)$ визначаємо граничне значення m_{zp} , при якому стійкість кола змінюється на нестійкість. Апроксимували визначену залежність $m_{zp} = f(c_0)$ степеневим поліномом, визначаємо область асимптотичної стійкості кола у вигляді нерівності (3).

3. Функцію мети $M_0(\omega, t)$ задаємо множиною значень у дискретних точках ω_i, t_j . Функцію характеристики кола $W(c_0, m, \omega, t)$ визначаємо ЧС-методом і обчислюємо множину її значень в тих самих дискретних точках ω_i, t_j , що і $M_0(\omega, t)$, проте з символічними варійованими параметрами.

4. Функцію цілі $F(c_0, m)$ формуємо у вибраних дискретних точках ω_i, t_j , як поверхню в координатах варійованих параметрів.

5. Мінімальне значення функції цілі, визначене за функцією «patternsearch» при умовах стійкості кола $m_{zp} < f(c_0)$ та фізичної реалізованості параметричного елемента $c_0 > 0, 0 < m < 1$ визначає шукані значення варійованих параметрів.

Виконані дослідження дозволяють зробити наступні основні висновки.

1. Частотний символічний метод аналізу усталених режимів лінійних параметричних кіл дає змогу розв'язувати оптимізаційні задачі проектування таких кіл у частотній області за умови контролю їх асимптотичної стійкості.

2. Для визначення зони стійкості необхідно розрахувати граничну залежність стійкості між варійованими параметрами і відтак апроксимувати її аналітичним виразом, на основі якого формується умова оптимізації для функції «patternsearch».

3. Поверхні функцій цілі у випадку лінійних параметричних кіл формуються з передавальних функцій, які, своєю чергою, представляються поверхнями, оскільки містять дві (а не одну, як у випадку лінійних кіл з постійними параметрами) незалежні змінні s та t .

4. Описаний підхід до оптимізації лінійних параметричних кіл не обмежує вибору кількості варійованих параметрів, оскільки цього не обмежує використаний частотний символічний метод.

Література

1. Шаповалов Ю. І. Розвиток теорії символічного аналізу лінійних параметричних кіл у частотній області: Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук: 05.09.05./ Шаповалов Юрій Іванович — Львів, 2012. — 413с.

2. Солодов А. В. Линейные автоматические системы с переменными параметрами / А. В. Солодов, Ф. С. Петров. — М. : Наука, 1971. — 620 с.